

10.

Dyrenes trivsel på grunden

- Tornede buske er gode til redeskjul og dækning mod rovfugle. De bruges også af tornskade og tornsanger til spidning og opbevaring af insekter og firben.
- Enebærbuske er foretrukne ynglepladser for mange småfugle.
- Buske som får plads og lys, bliver mere rigt blomstrende og rigtbærende af frugter til gavn for dyrene og øjet.
- Et område med lav, tæt beplantning giver skjul til råvildt på en velbesøgt sommerdag.
- Kompostbunken giver vinterhi til pindsvin, snog og hugorm.
- Mange, vilde blomster på grunden giver mange, flotte insekter, firben, fugle og dermed gode oplevelser.

© 2006 - Udarbejdet af Silva Danica v. Jørgen Stoltz og Berit Jakobsen

10 råd

til en rigere natur på Korshage

1. **At sikre området som helhed**
2. **Færre træer og flere buske**
3. **Tal med din nabo**
4. **Skab et miljø omkring huset, der passer til det omgivne landskab**
5. **Brug de naturligt voksende træer og buske**
6. **Etablering af nye bevoksninger**
7. **Jo mindre næring, desto mere natur**
8. **Bevar lyngen – skær hovedet af den**
9. **De vilde blomsters pleje**
10. **Dyrenes trivsel på grunden**

9.

De vilde blomsters pleje

Hvor der ikke gror eller har groet lyng, kan der skabes en ”blomstereng” af vilde, selvsåede planter.

- Slå uønsket vegetation, som f.eks. brændenælder, gederams, tidsler, **før de blomstrer og sætter frø.**
- Fjern det afslåede materiale, så næringstilførslen bliver mindre og vækstbetingelserne for de grove vækster dårligere. Dette er meget vigtigt. Gentag gerne behandlingen 2 gange samme år og om nødvendigt i et antal år derefter, indtil jorden er udpint.
- Slå ønsket vegetation, som f.eks. knopurt, gul snerre, blåhat, fredløs, kattehale m.fl., **efter de har sat frø** og lad det ligge og vejre i ca. to uger, så frø og insekter kan falde tilbage på jorden. Riv det herefter sammen og læg det på kompostbunken eller kørt det væk.
- Saml evt. frø fra tilsvarende forhold i nabolaget og udså det på bar jord. Det kan f.eks. være i muldskud eller steder, hvor der lige er blevet fældet og derfor ikke gror noget græs.
- Ønsker du at bevare et smukt parti af græsser (**græshede**), skal dette slås hvert 3. til 5. år. Det afslåede materiale fjernes og herved undgår du næringsophobning og tilgroning med brombær, træer m.m.
- Klokkelyng trives på fugtig og næringsfattig bund. Undgå derfor opfyldning af lavninger. Ellers behandles området som under lyngpleje.

Korshage er skabt af havet - her hvor Kattegats havstrømme bremses af Isefjordens munding, aflejres moræneler fra hele Sjællands Oddes Kyst.

8.

Bevar lyngen - skær hovedet af den

Sådan bevarer du lyngen på din naturgrund

- Du må sikre dig, at der er lys nok til lyngen.
- Fæld skyggende træer som truer lyngen. Du kan bevare enkelte træer eller grupper af lystræer som f.eks. eg, røn eller skovfyr.
- Græsser i lyngen bør fjernes, før de sætter frø. De er nemmest at trække op med rod efter et kraftigt regnskyl.
- Er lyngbusken stadig ung uden tykke stængler, kan den klippes fra 3 – 5 cm over jorden. Det kan også lade sig gøre at bruge en rotorplæneklipper.
- Er lyngen ved at gå ud på grund af alder, kan du slå den med en kortbladet le eller klippe lyngbuskene så tæt ved grunden som mulig.
- Fjern så meget mos og tørvelag som muligt. Det skaber større chancer for lyngens genvækst og fremspiring.
- Skræl græstørven helt væk de steder, hvor græsset har overtaget lyngens voksested.
- Afslæde lyngris kan udlægges på bare, sandede jorde, hvor man ønsker at lyngen skal etablere sig. Her skal det ligge til foråret, så evt. frø kan falde af, hvorefter det rives sammen og lægges på kompostbunken eller afbrændes.
- Du kan så lyng på bare, sandede pletter. Frøet høstes hurtigt og nemt i september/oktober måned på offentlige lyngarealer eller på egen grund.

Når træer og buske gror med stor indbyrdes afstand, udvikler de en flot, harmonisk krone og et stort rodnet, som gør dem stormfaste.

8.

Bevar lyngen - sådan lever den

Hvis ikke en lyngplante bliver bidt eller skåret over med års mellemrum, uddør planten til fordel for græsser og revling, som hurtigt udnytter de ophobede næringsstoffer fra den henfaldne lyngplante. Lynghede er et produkt af udpining af jorden. Så længe næringsstoffer og evt. lyngtørvelag fjernes, så fjernes også muligheden for, at der kan gro ret meget andet end lyng. For meget næringsstof og tørvemuld kan give græs og andre planter for gode vækstvilkår i forhold til lyngen, så den overvokses og udkonkurreres.

Generelt om lyngen

- For mange træer på grunden vil kunne skygge lyngen væk. Lyngen kan kun tåle »halvskygge« svarende til ca. 40% af alm. tilgængeligt dagslys.
- For meget næringsstof og tørvedannelse kan give græs og andre planter for gode vækstvilkår i forhold til lyngen så den overvokses/udkonkurreres.
- Lyngen er mange steder ved at være for gammel. En lyngplante kan blive ca. 25-35 år. Hvis den klippes eller bides, vil den oftest skyde fra snitfladen eller fra nedliggende grene som slår rod. Herved kan den samme plante blive endnu ældre.
- Jo senere man foryrnger lyngen, desto mere udsat er den for konkurrence fra græs, revling, brombær.
- Lyngbladbillen kan visse år opformeres i en mængde, som især truer den gamle, svækkede senile lyng.

Her er der i tide tyndet korrekt og træerne har haft plads til at udvikle deres karakteristiske kroner. Om ca. 5 år skal man vælge, om det er fyrren eller egen, der skal blive tilbage. Bøgen i forgrunden er et skyggetræ og kan derfor med en let beskæring af topskuddene bevares som undervækst til det af træerne, man vælger at lade blive tilbage.

Hvor langt skal der være mellem træerne?

En tommelfingerregel kan være, at afstanden mellem træerne i en skovbevoksning skal være ca. 1/3 af træhøjden. På de fleste grunde kan der anbefales en væsentlig større afstand. 1/2 til en hel træhøjdes afstand giver nogle flotte trækroner. Men husk, det er i sidste ende ikke afstanden mellem træerne, der afgør, hvad der skal fældes, men en vurdering af hvor vidt træernes kroner slider mod hinanden.

7.

Jo mindre næring - desto mere natur

- Det lyder absurd, at man skal rydde godt op på en naturgrund. Områdets naturværdier bygger imidlertid på den udpinte jord, det tørre klima og det lysåbne landskab. Ryd derfor op efter fældning og beskæring. Selv mindre mængder næringsstoffer fra kviste og grene vil kunne ændre grundens lyngtæppe til brombær, gederams og andre næringsyndende planter – og det er hvad de færreste ønsker.
- Flis gør mere skade end gavn på grund af den nærings-tilførsel, det giver. På de åbne arealer vil flisen fremme vækst af brombær, brændenælder, hindbær, gederams, kaprifolie og andre næringskrævende arter. Hvis du får fliset dit hugstaffald, bør du få flisen kørt væk. Mindre mængder kan dog bruges til stier eller til udlæg omkring mindre træer og buske.
- En enkelt grenbunke på grunden til henlægning af grene, græs og andet affald, er til gavn for pindsvin, snoge, hugorme og gærdesmutter. I følge lokalplanen pkt.8.3, må disse oplæg dog ikke få varig karakter. Grenbunken bør, af hensyn til brandfare, ligge et skyggefuldt sted under løvtræer eller buske.
- Kompostbunken er nyttig, men det færdige muld skal kun bruges, hvor der er behov for næringstilførsel. F. eks. i plantekrukker, i bunden af plantehuller eller til lidt urter ved terrassen.

Enebærbuske er et fint alternativ til bjergfyr. Her er der taget hensyn til den bagved boende nabos udsyn. (Skansehage 2005).

- Opstamning af nogle træer kan give dig eller naboen udsyn til landskabet.
- Aftal placering af parkerede biler, affaldsstativ m.m. så de ikke er unødigt synlige i terrænet.
- Placer dem evt. samlet for et par grunde ad gangen med lidt slørende beplantning omkring.
- Lav aftaler om hvornår I bruger støjende redskaber i sommerhalvåret.
- Aftal evt. fælles indkøb af specialredskaber.
- Fælles bortkørsel af grenaffald.

*Tal med din nabo
- og skab udsigt
til vandet, en eng,
en lyngflade eller
blot en lysning*

6.

Etablering af nye bevoksninger

Behovet for nye træer og buske på grunden bør i størst mulig omfang dækkes af naturlig opvækst fra områdets eksisterende træer og buske, som efter behov kan flyttes rundt på grunden. Findes det ønskede plantemateriale ikke på grunden, kan du supplere med indkøb af egnskarakteristiske planter.

- Beskyt de nye træer og buske med ”fejstokke” mod råbukkens fejning af sit gevir.
- Beskyt de nye træer og buske mod græsvækst i et område omkring stammen, der svarer til kronens udbredelse.
- Beskyt evt. de nye træers og buskes knopper mod bid fra hare og råvildt ved påsmøring af et vildtafvægringsmiddel.
- Brug den vedlagte planteliste til inspiration ved valg af plantemateriale til grunden.
- Flyt selvsåede træer og buske til den ønskede plads mens de er mindre end 50 cm høje.
- Nåletræer kan flyttes fra medio august til medio april.
- Løvtræer kan flyttes, når de har tabt løvet om efteråret til medio april. Eg kan først flyttes i november måned.
- Jorden skal være fugtig i bunden af plantehullet. Er den ikke det, må der forvandes med én spand vand pr. plante. Hvis du vander i det første vækstår, skal planten have så meget vand, at det når ned til de dybeste rødder, ellers skader det mere, end det gavner.

Indramning af en udsigt - ved at tynde godt i bevoksningen og opstamme de resterende.

1.

At sikre området som helhed

Korshage var oprindeligt en forblæst hede. Derfor er den oprindelige natur hovedsagelig knyttet til det lysåbne landskab, hvad enten der er tale om de tørre jorde eller de våde lavninger.

Området har sit særkende ved de mange, gamle strandvolde skabt ved en kombination af landhævning og havaflejring. Disse gennemkrydser området og skaber en spændende mosaik af fugtige lavninger fra gl. strandsøer og tørre, lyngklædte volde.

Tilplantningen af fritidsgrundene, kombineret med fremvækst af selvsåede træer, har tilført området ”skoven” og ”egekrattet” som ekstra naturtyper.

Såvel landskabelige hensyn, ønsket om udsyn og ønsket om at bevare heden og engens oprindelige plante- og dyreliv, taler for en aktiv naturpleje i området. Denne naturpleje bør medføre, at området bevares som et lysåbent landskab. Bevoksninger bør derfor udelukkende have karakter af enten lysåben skov, som de gl. græsningsskove, eller mindre krat af buske. Ifølge den gældende lokalplan 58, pkt. 8.2, må der således ikke opstå sammenhængende skovarealer.

- på »engen« og »overdrevet«

Engblåfugl, hun, på engelskræs.

Bevarelse af lysåbne lavninger sikrer den spændende dværgbuskhede med bl.a. klockelyng og mosebølle.

2.

Færre træer og flere buske

Færre træer på grunden giver mere sol. Færre træer med store kroner giver også en mere stormfast bevoksning. Flere buske giver læ til dig samt blomstring og frugter til gavn for bier, sommerfugle, fugle m.fl.

Den stormfaste bevoksning

- Stormfaste træer opnås ved at udtynde tidligt. Derved udvikler træet et stort rodnet.
- Rodnettet er generelt ligeså udbredt som træets krone. Træets evne til at udvikle et stort rodnet aftager med alderen.
- Eg egner sig bedst til at give grunden en struktur af stormfaste træer. Skovfyr er også stormfast, men grene brækker ofte af i storm. Østrigsk fyr er mere robust, hvor den allerede findes, men kan af landskabelige hensyn ikke anbefales.
- Disse retningslinier gælder kun stormfashed. Ved orkanstød sættes alle regler ud af spil.

Genvækst 5 år efter slåning af senil lyng.

Fremspiring af nye lyngplanter efter afrømning af græs og tørvelag.

Lyngen kan indgå i flere plantesamfund, afhængig af vækstforholdene på det enkelte areal. Det er derfor klogt at lave dit eget lille forsøg, før du i blind tillid til teorier, kaster dig ud i et totalt plejeprojekt på grunden.

Opvækst af selvsåede træer og buske kan blive en uoverskuelig opgave at rydde, såfremt du ikke griber ind i tide med en skruble, håndsaks eller et ørnenæb.

2.

Færre træer og flere buske

Få struktur på grunden

- Tynd ud i bevoksningen når den er smukkest og mest tæt, ellers bliver træerne grimme og uden blade eller nåle i bunden. Det er mens træerne er tætte i bunden, at der skal udtyndes. Herved sikres det, at bevoksningen kan bevare sin tæthed helt til jorden.
- Find ud af hvad du ønsker at bevare og udvikle. Hvilke træer skal have lov at udvikle sig til storkronede træer, som giver ikke bare grunden, men området karakter. Skal der med tiden stå nogle flotte egetræer, hvide birketræer eller nogle skovfyr med deres flotte røde bark og smukke kroner? Uanset hvilke arter man ønsker, så læg mærke til hvor meget plads deres kroner med tiden vil kræve.
- Bestandtræer kaldes disse udvalgte træer. Mærk dem evt. med et **grønt** bånd når der skal foretages et valg i familien eller en drøftelse med naboen. I en bevoksning af træer skal der tyndes ud med 3-5 års mellemrum, for at de ønskede bestandtræers kroner kan udvikle sig. Mærk derefter de træer med **rødt** bånd, der allerede nu generer bestandstræerne og derfor straks skal fældes.

Tilbage er der træer, som ikke har fået noget mærke endnu. Der vil gå nogle år, før disse træer vil genere bestandstræerne og være tjenlige til fældning og derfor kan de få et **gult** mærke. Nu har man et overblik over bevoksningens status og kan derfor bedre danne sig et billede af den fremtidige bevoksning og det medfølgende fældningsarbejde. De grønne bånd kan nu fjernes. De røde tyndingstræer kan evt. få et udvisningsmærke til entreprenøren og de gult afmærkede træer kan få et diskret mærke tæt ved jorden til senere brug.

Lyngen lever ikke evigt. Den har fire livsfaser i sit 25 – 35-årige liv:

- 1. Etableringsfasen** - her indgår på godt og ondt en række andre planter. Sandstar, smalbladet høgeurt, liden klokke med flere, er ikke konkurrenter til lyngen. Det er derimod især græsser som fløjlsgræs og bølget bunke.
- 2. Ungdomsfasen** – her begynder lyngplanterne rigtig at få fat. Den blomstrer rigt på hele skuddet, som stadig er grønt og nemt at slå.
- 3. Modenhedsfasen.** Stænglerne er nu forveddet og blomstringen henlagt til det øverste af planten. I denne fase er planten mere vanskelig at slå, men det er stadig muligt med lidt kraftigt grej.
- 4. Senilitetsfasen.** Planten er blevet meget tør og grov. Den bliver åben i midten og de nedliggende grene kan evt. begynde at slå rod. Planten blomstrer kun i de yderste skud. Den er meget svækket og sårbar, så et angreb af lyngbladbiller kan give den nådestødet. I denne fase er det forbundet med store anstrengelser og omkostninger at forynge lyngplanten. Derfor er det vigtigt at pleje lyngen i dens yngre faser. (Se næste side).

Slåning holder lyngplanten frisk og sund. Slå den med en kortbladet le. Leen kaldes en skruple /kulturle til gamle planter og en lyngle til yngre planter uden træagtig stængel.

3.

Tal med din nabo

Lav fælles strategier for fælles udsigter og indkig over grundene på en måde, der ikke går ud over privatlivets fred. Derved kan du undgå den traditionelle randplantning, som heller ikke er tilladt iflg. lokalplanen pkt. 8.1.

Din grund indgår dermed i et fælles landskab og giver dig og naboerne et større udsyn og flere naturoplevelser. Det vil give de forbipasserende en oplevelse af et harmonisk og sammenhængende naturområde. Det gælder også for dig, når du færdes i området.

Belægningen binder de to huse sammen og egetræet mellem husene indtager det nære brugsareal i en samlet landskabsopfattelse.

Nikkende kobjælde

4.

Skab et miljø omkring huset, der passer til det omgivne landskab

Lad den naturlige bevoksning spille sammen med huset

- Buske ved hushjørner tager vindsuset og opbløder bygningens skarpe kanter i landskabet. Brug f.eks. enebær. Den er hårdfør, bliver ikke for høj, kan beskæres om nødvendigt og er karakteristisk for området.
- Små grupper af buske, placeret som kulisser, kan sløre uønskede udsigter og indkig
- Små grupper af buske kan også sløre huset i landskabet og skabe læ omkring siddepladser.
- Et eller flere store træer tæt på huset skaber en fælles struktur med det øvrige landskab. De bør placeres, så deres skygge samtidig kan være en fordel på en varm sommerdag, f.eks. placeret, så skyggen falder på parkeringsareal eller tagflader, skyggekrege m.v.

Strategisk placeret kan bevoksningerne være med til at sløre bebyggelser og biler, samt skabe læ for vind og indsig.

*"Din egen planteskole"
- Næsten på enhver grund
er der pletter, hvor et fint
sortiment af selvsåede træer
vælter frem efter fældning.*

*Plante beskyttet med
fejstokke mod fejning
og en planteplade mod
nærgående græs.*

5.

Brug de naturligt voksende træer og buske

Biologisk mangfoldighed

Ønsket om en øget biologisk mangfoldighed i vores natur, beror på bevarelsen af de oprindelige og lokalt tilpassede planter, buske og træer, hvortil der er knyttet mange insekter og dermed et fødegrundlag for dyr og fugle i området. På alle grunde er der et rigt udvalg af mange naturlige vækster, som ved den rette pleje kan bruges til at indrette grunden efter ejerens behov, og samtidig danne grundlag for et rigt naturindhold og et harmonisk landskab.

Blågrøn rose er et fint alternativ til den indførte og problematiske rynket rose, Rosa rugosa.

Beskæring skal udføres, så væksten dirigeres videre i mindre sidegrene eller en knop.

Sidegrenens tykkelse skal være mindst 1/3 af hovedgrenen, så saftstrømmen kan fortsætte, uden at der dannes nye skud.

Ved at beskære skovfyr, birk og især eg på et tidligt stadie (inden de er to meter høje), kan man give træet en buskagtig vækstform ved at klippe lange, lodrette skud. De skal klippes i en grenvinkel eller over en knop, der vender i den ønskede retning.

Gør træer til buske!

Selvom størstedelen af de planter, der sår sig selv, er træer, (f.eks. birk, skovfyr, røn og ikke mindst eg), kan man godt forme dem, så de danner dværgvækst. Det skal gøres inden de bliver over to meter. Skær kraftigt voksende, lodrette skud af i en grenvinkel, så den tilbageblevne gren gror vandret og væk fra stammen. Efter nogle år vil træet ofte tabe pusten og indstille sig på dværgvæksten.